

LUND UNIVERSITY

Sängkammaren som härskarskola

Persson, Anders

Published in:
Helsingborgs Dagblad

1987

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):
Persson, A. (1987). Sängkammaren som härskarskola. *Helsingborgs Dagblad*, (870425).

Total number of authors:
1

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:
Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

Sängkammaren som härskarskola

Michel Foucault, en av samtidens mest omdiskuterade samhällsvetare, sysslade sig främst till sin död för några år sedan med att analysera och tolka de socialt skapade gränser mellan olika kategorier av människor och maktvårdning. Kännetecknande för sådana gränser är att de ofta framställs som naturgivna, och därför orubbliga.

Men eftersom de i realiteten är socialt skapade, kan sådana gränsdrawingar bli föremål för en verkligt kritisk vetenskap, som kan inlägga de paradoxer som är förknippade med de talrikt försöken att föröka att verkligt faktiskt är skapad av oss människor. Exempel på sådana försök är tanken att Gud skapade världen, att Odet skapar historien, att Solfältarna skapar ekonomiska konjunkturer och att Naturen skapar mänskligt bete-

Gränsen mellan normalt och onormalt

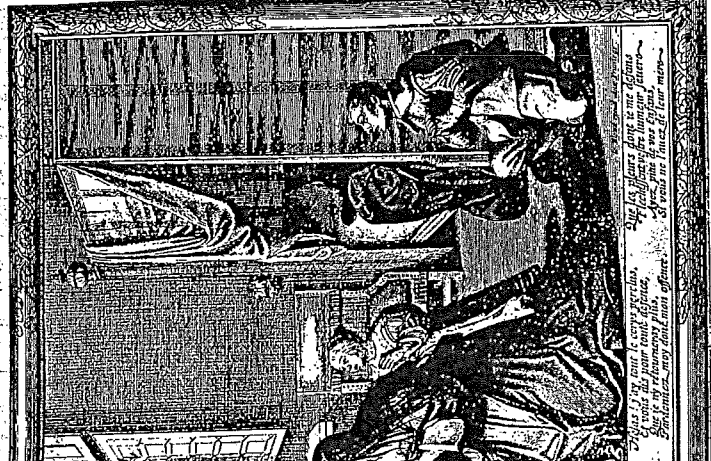
Foucaults betraktelser är ofta historiska, dock utan att vara det som vi brukar förstå med historicitet. Om t ex gränsen mellan normalt och onormalt beteende flyttas över tid, räckes i allmänhet påvisandet av detta för att illustrera att gränsen fråga inte är naturgiven utan socialt skapad.

Foucault har bl a behandlat vamsinnet, klinikkens och fängelsets historia. 1980 kom första delen av Sexualitetens historia, med undertiteln "Viljan att veta", på svenska. I dagarna kommer andra delen, som fått undertiteln Njutningarnas bruk (Gidlunds utgåva, 143:-). Michel Foucault är en mästare på att avlocka teoretiska ge sociala fenomen bevisande. Hans forskning bevisar inte endast att vetenskapen och skap kan ha en kritisk utprägling och det ständiga sökandet efter kunnskap kan ha en kritisk utprägling och frigörande kraft, utan också att de riktiga frågorna som varit snarare än att veta, i synnerhet när det gäller vetenskapens, forskningens är föddande.

Om man någon gång lyckats ta sig igenom de tabellrapporter och forskningsrapporter som ofta blir resultatet när forskare och s k avnärare - SAF, LO, Konsumentverket t ex - fusionerar, då kan man jämföra vad den

MICHEL FOUCAULTS "Sexualitetens historia", varav andra delen "Njutningarnas bruk" i dagarna utkommit på svenska, beskriver bl a synen på sexualiteten i antiken, där den fria mannen för att kunna härska i hemmet och staten först måste kunna

Konsten, att härska över sig själv. Sängkammaren som härskarskola är bokens bärande tema, skriver Anders Persson. Bilden: En fransk karikatyr över den dåliga husfrun gjord av Abraham Bosse.

Sexualitetens historia behandlar hur staten försöker ta makten över individernas sexualitet, men även att den andra delen beskriver en speciell sexmoral som byggs på att individen ska ta makten över sin egen sexualitet. I likhet med den första rymmer den andra boken en slags allmänglig maktteori, vilken handlar om hur ett måttfullt subjekt bör vara be-

Behärskning av de egna begären ses i antikens sexmoral som frihet, dvs den som kan hantera sin sexualitet som ett subjekt - bestämma över den - är fri till skillnad från den som är slav under sina lustar, som är ett objekt för - bestämd av - sina begär.

Sängkammaren som härskarskola

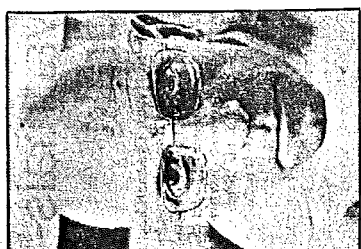
I denna antika sexmoral, liksom i samhället i övrigt, är således motsättningen mellan fri och slav viktig. Kopplingen mellan att härska över sina lustar och att härska över sin kvinna, över släktarna, över samhället är en av Foucaults viktiga poängter.

För att den fria mannen ska kunna härska i hemmet och i staten måste han således först kunna konsten att härska över sig själv. Sängkammaren blir således den skola där den framtida härskaren gör sina första lärdomar. En viktig slutsats som Foucault drar av allt detta är att den grekiska sexmoralen syftade till att "stilisera en frihet", inte, som den kristna, att rättfärdiga förbud.

Det bästa med Foucaults framställningar är hans uttröttliga försök att beskriva makten i det lilla eller, med andra ord, hur makten i vardagslivet är en förutsättning för makten på högre plan. I Njutningarnas bruk blir detta grepp så tydligt och givande. Sängkammaren som härskarskola är bokens bärande tema.

Och det temat förs fram på ett förödande oförvägat sätt, som blottar Foucault för kritiska frågor av typen: Är det verkligen så? Tänk de så, de gamla grekerna?

Hur det nu än förhåller sig med de antika grekernas tankar så, vad det i alla fall på det viset Foucault tänkte.

Michel Foucault

Serv i inte individen som ett investeringsobjekt, ett känsligt instrument som med hjälp av utbildning, disciplin och övning kan kalibreras för att effektivt nå bestämda syften? Och omgårdar vi inte sexualiteten med rationella föreskrifter, snarare än förbud, vilka lär oss att planera grävdietier, upptäna den bästa orgasmen, örka mer och undvika stukdommar?

Makten i det lilla

Foucault kallar antikens levnadsföreskrifter, alla syftande till hushållning med knappa resurser (ekonomi) för en självkonst. Ärdagens hälsöfanatism och renlevnadsfascism står i motsvarighet till

Dieterikens måttfulla liv

Dieterikens måttfulla liv. Detta speciella intresse för sexualiteten får upphov till en allmän dieterik, en uppställning regler för hur ett måttfullt liv skulle levas. Det moraliskt förkastliga ansågs nämligen vara passivitet i förhållande till njutningarna - inte att njuta. Njutningslusten ansågs existera som en naturkraft, vilken det gällde att tjäna.

Utmärkande för dieteriken var också ändamålsenlighet och när man läser Foucaults redogörelser för de grekiska förtäringens rationella intresse för hälsöfanatism och ena kroppen, infinner sig genast ett igenkännande. Präglat är vår egen tid av en liknande kroppslig rationalism?

Anders Persson